

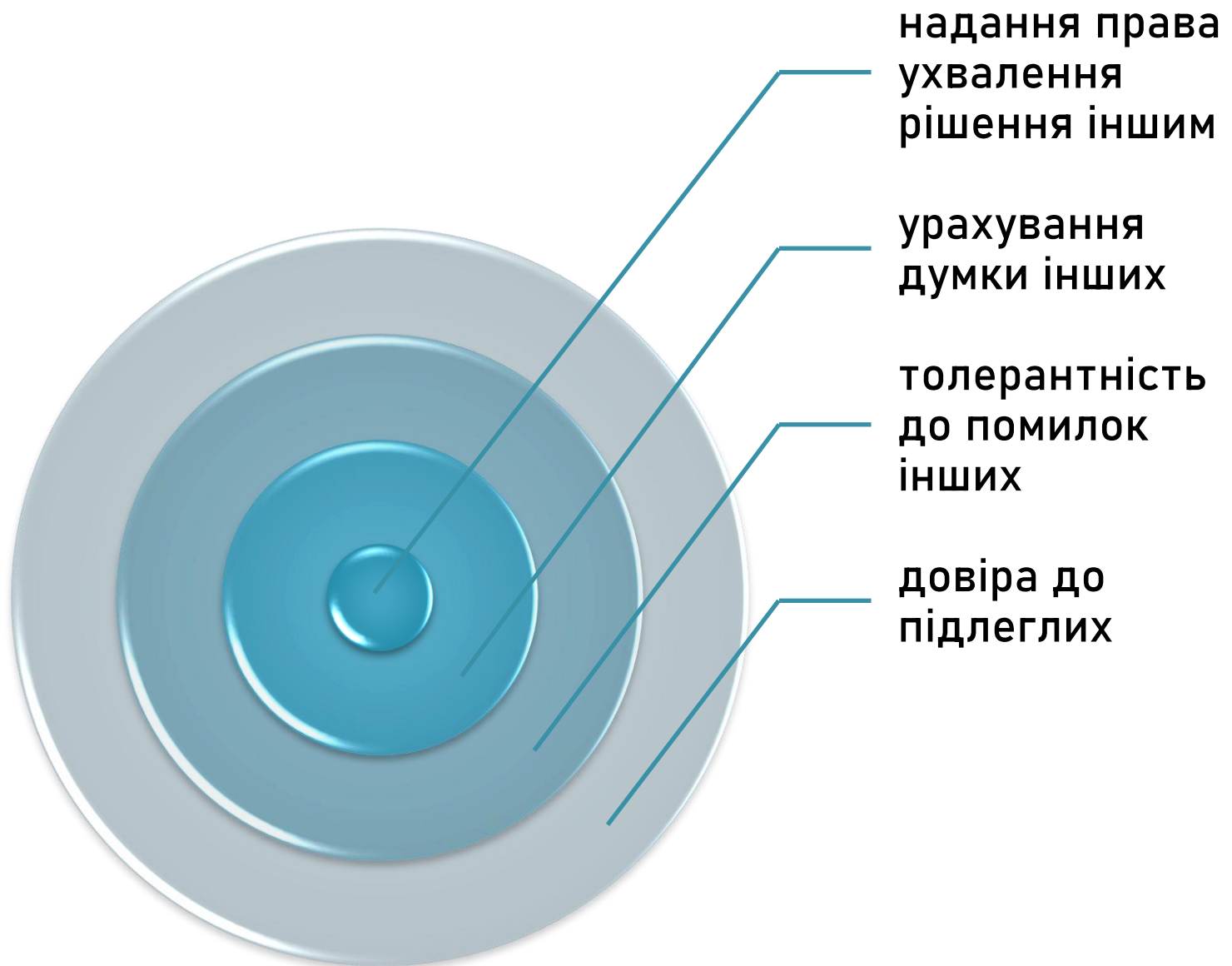
ЛІДЕРСТВО І КЕРІВНИЦТВО В ОРГАНІЗАЦІЇ

Функції керівника

Умови делегування повноважень

Стилі керівників у групі

Назва	Зміст
Лідер	член групи, який висувається в результаті взаємодії її членів або організує навколо себе групу при відповідності його норм і ціннісних орієнтації груповим і сприяє організації та управління цією групою при досягненні групових цілей; як правило, відкрито виявляє свою владу, чинить постійний вплив на членів групи.
Аналітик	поводиться пасивно, не виявляє себе, без жодних почуттів і оцінок з метою формування реакцій перенесення і вирази агресивних почуттів; при формуванні і прояві необхідних реакцій починає інтерпретувати поведінку учасників.
Коментатор	час від часу узагальнює і коментує все, що відбувається в групі; служить своєрідним дзеркалом, що відображає наявні процеси.
Експерт	свої почуття не виказує, але час від часу стимулює груповий процес, пропонуючи ЩОСЬ зробити; координує обговорення, залучає, пояснює і навчає пасивних учасників.

Лідерство в організаціях

універсальний феномен людської діяльності, закономірності його функціонування в усіх сферах суспільства

ототожнюється з керівництвом і управлінням, при цьому формальне володіння владою розглядається як необхідна і достатня умова лідерства

Лідерство

це здатність впливати як на окрему особистість, так і на групу, спрямовуючи зусилля на досягнення цілей організації

бути лідером — ключова умова, щоб стати менеджером

Формальне лідерство

вплив на підлеглих виявляється з позицій займаної посади

Неформальне лідерство

вплив на людей здійснюється через особисті якості, здібності

На дії і поведінку лідера можуть вплинути такі детермінанти:

основні переконання лідера;

стиль лідера;

мотиви, якими керується лідер,

реакція лідера на тиск і стрес;

початок керівницької кар'єри;

попередній досвід лідера;

середовище або контекст

Елементи лідерства

лідер	<ul style="list-style-type: none"> ▪ з певними особистісними рисами, здібностями і можливостями, орієнтованими на досягнення цілей
послідовники	<ul style="list-style-type: none"> ▪ зі своїми якостями і можливостями для реалізації цілей
завдання	<ul style="list-style-type: none"> ▪ які співробітники намагаються вирішити через взаємодію
ситуація	<ul style="list-style-type: none"> ▪ у якій відбувається процес взаємодії
група	<ul style="list-style-type: none"> ▪ у якій відбуваються всі акти міжособистісної взаємодії

Види лідерів

лідер-програміст
спроможний створити способи колективної діяльності і надихає колектив на її виконання

лідер-виконавець
організовує виконання вже створеної (опрацьованої) програми

універсальний лідер
уособлює в собі програміста і виконавця

лідер діяльний
постійно демонструє свої здібності

лідер ситуативний
виявляє себе лише в певних ситуаціях

функції лідера

постановка мети перед іншими учасниками сумісної діяльності (у процесі взаємодії);

знаходження засобів для мети досягнення

мотивація, спонукання людей до певного типу поведінки або модифікація поведінки

співорганізація - спрямування зусиль на досягнення цілей

формування єдиних способів сприйняття реальності і норм організаційної (групової) культури

Залежно від теоретичних засад можна виокремити три групи концепцій лідерства.

По-перше, розуміння лідерства як універсальний феномен людської діяльності, а закономірностей його функціонування – як єдині в усіх сферах суспільства.

По-друге, ототожнення лідерства з керівництвом і управлінням, при цьому формальне володіння владою розглядається як необхідна і достатня умова лідерства.

По-третє, тлумачення лідерства як специфічне явище суспільного життя, що не зводиться до психологічних, економічних або правових принципів.

Лідерство

Менеджмент

- **здатність справлятися зі змінами:**
- лідер встановлює напрям руху шляхом створення картини (бачення) майбутнього,
- організує і повідомляє дане бачення, надихає на подолання перешкод і досягнення цілей

- **здатність справлятися зі складними ситуаціями**
- менеджер створює порядок і логічність шляхом розробки формальних планів,
- створює чітку організаційну структуру
- контролює досягнення запланованих результатів

Лідерство

- це здатність надихати групу на досягнення цілей (функція довіри)

Влада

- це здатність людини А впливати на людину Б так, щоб Б змушений робити щось, що не є метою і виходить за межі її інтересів

Теорія рис лідерства

Енергійність і стійкість до стресів

- Фізична життєздатність і емоційна пластичність

Соціальна мотивація до отримання влади

- Висока потреба у владі, яка використовується на благо оточуючих

Орієнтація на успіх

- Потреба в успіху, бажання переваги, відповідальність, інтерес до нового

Емоційна зрілість

- Здатність швидко адаптуватися, відсутність важких психічних розладів

Упевненість у собі

- Психологічна готовність обійняти керівну посаду і віра у свої сили і здібності

Теорія рис лідерства

Високі моральні якості

- Дотримання певних моральних норм, чесність, обов'язковість, справедливість

Наполегливість і цілеспрямованість

- Здатність долати перешкоди, сила волі

Когнітивні здібності, інтелект і соціальний розум

- Уміння збирати і аналізувати інформацію та соціальні умови

Професійні знання

- Знання про компанії і галузі, розуміння специфіки ключових проектів і окремих завдань

Гнучкість

- Здатність адекватно реагувати на зміни зовнішніх умов і внутрішні проблеми

Ситуаційна теорія лідерства

спирається на здатність лідера контролювати ситуацію і передбачати подальші події і наслідки прийнятих рішень

Основні змінні щодо міри контролю над ситуацією:

взаємини лідера з підлеглими
(хороші / погані) - підтримка лідера членами його групи

структурованість завдання
(висока / низька) - чітке доведення лідером до відома групи цілей, процедур, директив

влада позиції
(сильна / слабка) - досвід лідера щодо виконання поставленого завдання і повноваження винагороджувати і карати

Теорія атрибуції

пояснює феномен лідерства не якостями або явищами, які піддаються ідентифікації і виміру, а наявністю у свідомості людей образу "справжнього (хорошого) керівника"

США

рішучий

орієнтований на досягнення мети

добрий оратор

винахідливий

наполегливий

Японія

відповідальний

освічений

заслуговуючий на довіру

розумний

дисциплінований

Теорія соціального навчення (поведінкова теорія)

Сутність

- навчання на основі спостереження поведінки

Мета

- свідомо змінити поведінку одне одного з урахуванням попереднього досвіду

Зміст

- *підлеглі разом з лідером концентрують увагу:*
  - на своїй поведінці і поведінці інших,
  - на чинниках зовнішнього середовища

П'ять харизматичних навичок (модель «Ефективний менеджер»)

Сензитивність

·чутливість, акцент на критичній оцінці поточної ситуації і виявленні проблем

Бачення

·акцент на креативному мисленні

Комунікації

·удосконалення усних і письмових комунікацій

Управління іміджем

· акцент на моделюванні зовнішності, створенні інтер'єру; вивчення і вдосконалення мови жестів, акторська майстерність

Делегування повноважень

· акцент на необхідності підвищення продуктивності праці і міри участі персоналу в управлінні

Стилі управління

Демократичний стиль

за змістом: тісна взаємодія лідера і підлеглих при ухваленні рішення

за спрямованістю: врахування всіх інтересів учасників групи, довіра і високий рівень свободи

Авторитарний стиль

за змістом: беззастережне підкорення керівнику

за спрямованістю: використання адміністративних методів впливу

Ліберальний, або стиль невтручання

за змістом: повна свобода підлеглих, відсутність активної участі керівника в управлінні їхньої роботи

за спрямованістю: надання учасникам групи можливостей самоврядування і самостійності при прийнятті рішень

Стилі керівництва

	Авторитарний	Демократичний	Ліберальний
Природа стиля	Уся влада і відповідальність – у керівника. Прерогатива при встановленні цілей і обранні засобів. Комунікації йдуть зверху вниз.	Делегування повноважень з утриманням ключових позицій керівника. Ухвалення рішень окремо зарівнями на основі участі. Комунікації в двох напрямках	Зняття керівником з себе відповідальності і відмова від влади на користь групи. Самоврядування – в бажаному для групи режимі. Комунікації знизу-вгору.
Сильні сторони	Увага до суворості і порядку. Передбачуваність результату.	Посилення особистих зобов'язань на виконання роботи через участь в управлінні.	Дозволяє почати справу так, як бачиться без втручання керівництва.
Слабкі сторони	Стримання індивідуальної ініціативи.	Затягується процес ухвалення рішень, часу витрачається більше.	Персонал втрачає напрям руху без керівника.

Керівник

- адміністратор
- доручає
- працює за цілями інших
- основа дій - план
- покладається на систему
- використовує доводи
- контролює
- робить справу вірно
- соціальний феномен

Лідер

- інноватор
- надихає
- працює за своїми цілями
- основа дій - бачення перспективи
- покладається на людей
- використовує емоції
- довіряє
- робить вірну справу
- психологічний феномен

Керівництво

1. Регуляція офіційних стосунків групи як соціальної організації.
2. Цілеспрямований процес, під контролем різних елементів соціальної структури.
3. Стабільніша система різних санкцій.
4. Широка сфера дій, представляє малу групу в ширшій соціальній системі.
5. Ухвалення рішень зумовлено різними обставинами, не обов'язково пов'язаними з цією групою.
6. Елемент макросередовища

Лідерство

1. Регуляція міжособових стосунків в групі.
2. Виникає стихійно.
3. Залежить більшою мірою від настрою групи, менш певна система різних санкцій.
4. Сфера діяльності лідера в основному мала група.
5. Рішення приймаються безпосередньо по груповій діяльності.
6. Елемент мікросередовища

лідерство

```
graph TD; A[лідерство] --- B[стан особистостісні якості]; A --- C[команда колектив однодумців, послідовників, що беруть участь у процесі]; A --- D[процес реалізація якостей];
```

стан
особистостісні
якості

команда
колектив однодумців,
послідовників, що
беруть участь у
процесі

процес
реалізація
якостей

Рис.3 Складові моделі взаємодії

Лідерство і управління: спільне

засіб координації, організації відносин членів соціальної групи, засіб управління ними

реалізація процесів соціального впливу в групі (колективі)

субординація відносин, що виявляється досить виразно в діяльності менеджера і менш виразно — лідера

найбільший ефект управління досягається за умов поєднання інструментів керівництва і неформального лідерства

О
Т
Ж
е

ідеального стилю управління не існує

жодний стиль керівництва не може бути оптимальним у всіх життєвих ситуаціях

ефективними є керівники, які виявляють себе по-різному, виходячи з реальних ситуацій

Кріс Арджиріс: «найкращий стиль керівництва орієнтований на реальність»